

border(hi)stories – 100 évnyi határtörténet

Előadás-sorozat

Hat történelmi esemény áll a border(hi)stories projekt keretében szervezett előadás-sorozat középpontjában, amelyek a mai napig tartós hatást gyakorolnak az osztrák-magyar határvidéken élőkre. A történeteket a határ mindkét oldalán számtalan különböző formában mesélik el az emberek.

Májusban egy hat alkalmas rendezvény-sorozat keretében történészek és szakértők a következő témákat vitatják meg:

Május 6. csütörtök 15.00-17.00	Az új határvonal létrehozása, 1921 Történészek: Dr. Herbert Brettl und Norbert Varga
Május 10. hétfő 10.00-12.00	A zsidó népesség üldözése a határ mentén (1938-1945) Történész: Dr.a Eleonore Lappin-Eppel
Május 17. hétfő 15.00-17.00	A magyarországi romák és szintik üldözése és meggyilkolása Történész: Dr. Gerhard Baumgartner
Május 20. csütörtök 15.00-17.00	Az 1956-os forradalom Magyarországon Történész: Univ.Prof.Dr.a Iboly Murber
Május 25. kedd 15.00-17.00	A magyarországi németek kitelepítése, 1946 Történész: Univ.Prof. Dr. Gerhard Seewann
Május 27. csütörtök 15.00-17.00	A Vasfüggöny Történész: Dr. Richard Hufschmied

A rendezvény két nyelven, magyarul és németül kerül lebonyolításra. Szinkrontolmácsolást biztosítunk.

Az egyes előadásokra az azokat megelőző napig lehet jelentkezni az alábbi elérhetőségek bármelyikén:

Daniela Mussnig

T: +43 1 586 75 44 - 36

M: daniela.mussnig@iz.or.at

Rimányi Krisztina
T: +36 30 2775703
M: rimanyi.krisztina@vasmegye.hu

Németh Zsuzsanna
T: +36 30 459 7859
M: zsuzsanna.nemeth@westpannon.hu

A border(hi)stories projekt célja, hogy a régió történelméről szóló tudást elmélyítse, továbbá, hogy egy új, összefonódó emlékezetkultúrát alakítson ki.

A projekt az Interreg V-A Ausztria-Magyarország Program keretében az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

Program: <https://interreg-athu.eu/borderhistories/projektevents/>

1. előadás

Május 6. csütörtök, 15.00 – 17.00 óráig

Az új határvonal létrehozása, 1921

Közreműködő történészek: Dr. Herbert Brettl und Varga Norbert

Dr. Herbert Brettl burgenlandi történész, az eisenstadti Pedagógiai Főiskola tanára, hosszú ideje az "erinnern.at", a Szövetségi Oktatási, Tudományos és Kutatási Minisztérium Kortárs Történelmi Intézetének koordinátora. Az elmúlt években fontos új kutatásokat végzett a határ létrehozásával kapcsolatban osztrák és amerikai levéltárakban.

Varga Norbert a budapesti székhelyű Lechner Nonprofit Kft. Alaphálózati és Államhatárügyi Osztály osztályvezetője, aki az Ausztria és Magyarország közti határ 1920-1923-ig tartó kialakításáról tart előadást, a digitalizált eredeti térképek tükrében.

Az előadás tartalmából

Az első világháború végét követően a mai Burgenland túlnyomóan német ajkú területét elszakították Magyarországtól és Ausztriához csatolták. A lehatárolást egyrészt nyelvi kritériumok alapján végezték, de figyelembe vettek forgalomtechnikai vagy gazdasági adottságokat is. Azt, hogy Burgenlandban több tízezer magyar, horvát, roma és szinti nemzetiségű lakos is élt, a tartományi politika sokáig nem ismerte el. Magyar gerillák 1921 őszén megpróbálták megakadályozni Burgenland Ausztriához csatolását, és súlyos csatákat vívtak a bevonuló osztrák csapatokkal. Kihírdették Burgenlandban a "Lajtabánság" szabad köztársaságát is, amely önként csatlakozott volna Magyarországhoz. A lakosság hozzáállását sok társadalmi, gazdasági és mindenekelőtt vallási körülmény alakította, nemcsak a nyelvi különbségek.

ZOOM-Link: <https://zoom.us/j/99574420017?pwd=UzdWbWdiVUt5MHZ6TzVGdkJVVVdPZzo9>

2. előadás

Május 10. hétfő, 10.00 – 12.00 óráig

A zsidó népeesség üldözése a határ mentén (1938-1945)

Közreműködő történész: Dr. Eleonore Lappin-Eppel

Dr. Eleonore Lappin-Eppel bécsi történész, szakterületének és az egyik világszerte elismert szakértője. Fő kutatási témája a zsidó kényszermunkások az ún. "Délkeleti falnál" a mai burgenlandi-magyar határ mentén, valamint a kényszermunkások 1945 tavaszi mauthauseni halálmenetei.

Az előadás tartalmából

1944-ben a náci hatóságok megkezdték az úgynevezett „Délkeleti fal” építését, egy mély árokét, amely egyfajta erődítményként és páncélosok elleni tüzelőállásként volt hivatott megállítani a szovjet hadsereg előnyomulását. Ezt a Birodalom határán – amely nagyjából a mai burgenlandi-magyar határszakasznak felel meg – futó védelmi rendszert az utolsó frontvonalnak szánták. Összesen 300 000 ember vett részt a fal építésében. A Hitlerjugend tagjain, az úgynevezett keleti munkásokon és a helyi lakosokon kívül 30 000 magyar zsidót alkalmaztak kényszermunkásként, akik közül mintegy harmincezen az embertelen bánásmód, alultápláltság és járványok áldozatává váltak. A front közeledtével a túlélőket 1945 tavaszán úgynevezett halálmenetekben hajszolták Mauthausen irányába.

ZOOM-Link: <https://zoom.us/j/98976360753?pwd=TEkoMEJocG1CSUMwKzJ1MTRFQmFidz09>

3. előadás

Május 17. hétfő, 15.00 – 17.00 óráig

A magyarországi romák és szintik üldözése és meggyilkolása

Közreműködő történész: Dr. Gerhard Baumgartner

Dr. Gerhard Baumgartner burgenlandi történész, évek óta foglalkozik a burgenlandi romák történetével, és az Osztrák Történészbizottság keretein belül kutatta üldözésüket, koncentrációs táborokba deportálásukat és településeik megsemmisítését a náci uralom alatt.

Az előadás tartalmából

1938 előtt körülbelül 9000 roma és szinti élt Burgenlandban, közülük mintegy ötezen az Oberwarti Járásban. A burgenlandi romák többségét a 18. század végén telepítették be, szüreti munkásként dolgoztak a nemesi birtokokon és a falusi gazdaságoknál. Kisebb csoportjuk nyaranta átutazta Kelet-Ausztriát lókereskedőként és utazó árusként. Miután a romák a gazdasági világválság éveiben teljesen elszegényedtek, a településeknek egyre nagyobb összegeket kellett költeniük segélyezésükre. A nácik már 1938 előtt ellenségnek tekintették a romákat és a szintiket. Az 1938-as „Anschluss” után több ezer romát szállítottak kényszermunkatáborokba és koncentrációs táborokba. Ötezer közülük 1941-ben Lengyelországba deportáltak, és ott meggyilkoltak. További kétezer főt 1943-tól Auschwitz-Birkenaubába deportáltak. A burgenlandi romáknak csak körülbelül 10 százaléka élte túl a náci népirást. A mintegy 120 burgenlandi roma település nagy részét a náci uralom alatt elpusztították.

ZOOM-Link: <https://zoom.us/j/93407449085?pwd=ZWZh3U2lXRytOODdwU3BOMGgMQ1MoZz09>

4. előadás

Május 20. kedd, Mai, 15.00 – 17.00 óráig

Az 1956-os forradalom Magyarországon

Közreműködő történész: Univ.Prof.Dr.a Iboly Murber

Dr. habil Murber Ibolya magyar-német származású magyar történész, aki hosszú évek óta kutatja az 1956-os magyar menekültek történetét. Számos könyvet jelentetett meg magyar és német nyelven a kérdéskörben, és szakértőnek számít a menekültek Ausztriába, Németországba és Svájcba történő befogadásának témájában.

Az előadás tartalmából

A szovjet csapatok által 1956 őszén brutálisan elfojtott magyar forradalom után mintegy 200 000 magyar menekült külföldre. Legtöbben átjutottak Ausztriába, ahol nagyon rövid idő alatt menekülttáborokat hoztak létre számukra Burgenlandban, Alsó-Ausztriában és Bécsben. Sokan Ausztriából száműzetésbe menekültek az USA-ba, Kanadába, Nagy-Britanniába vagy a nyugat-európai országokba. Körülbelül 70 000 magyar menekült valószínűleg végleg Ausztriában telepedett le.

ZOOM-Link: <https://zoom.us/j/98275690191?pwd=OTFCbGJSEZEbnhMUnV2OVZEBmdwZz09>

5. előadás

Május 25. kedd, 15.00 – 17.00 óráig

A magyarországi németek kitelepítése, 1946

Közreműködő történész: Dr. Gerhard Seewann

Prof. Dr. Gerhard Seewann a Pécsi Tudományegyetem professor emeritusa. A magyarországi németek történetét bemutató kétkötetes munkája modern alapműnek számít azon a területen, amely ma politikailag is aktuális. Az egyik különösen érzékeny kérdés ezen a területen a magyarországi németek 1945 utáni kitoloncolása és kitelepítése.

Az előadás tartalmából

A második világháború alatt sok magyarországi német a Volksbund (Magyarországi Németek Népi Szövetsége) tagja volt. 1945-ben a Volksbund minden volt tagjának vagyonát kártérítés nélkül törvényileg kisajátították. Több ezer magyarországi németet kényszermunkásként a Szovjetunióba deportáltak. 1945 júliusában egy rendelet elrendelte a nemzetiszocialisták által elkövetett bűnök kivizsgálását, amely főleg a német kisebbség ellen irányult. 1945-ben a magyar kormány kimondta, hogy azokat a magyar állampolgárokat, akik az 1941-es népszámlálás során német nemzetiségűnek vagy német anyanyelvűnek vallották magukat, a Volksbund, vagy más német fegyveres szervezet tagjai voltak, Németországba kell „áttelepíteni”. 130 000 magyarországi németet szállítottak Nyugat-Németországba. Mintegy ötvenezren Dél-Magyarországról a szovjet övezetbe kerültek, többségük szászországi befogadó táborokba.

ZOOM-Link: <https://zoom.us/j/96285346759?pwd=bndodTRmazFjdUJleWRSYlc2TURZUTog>

6. előadás

Május 27. csütörtök, 15.00 – 17.00 óráig

A Vasfüggöny

Közreműködő történész: Dr. Richard Hufschmied

Dr. Richard Hufschmied osztrák történész, szakterülete a hadtörténet és az emlékezetpolitika. A bécsi Hadtörténeti Múzeum tudományos munkatársaként 2001-ben a "Der Eiserne Vorhang/A Vasfüggöny" osztrák / magyar különleges kiállításon dolgozott.

Az előadás tartalmából

1945-től a nyugat-európai piacorientált demokratikus államok és a tervgazdaságon alapuló szocialista kelet-európai kormányok közötti határok fokozatosan megerősödtek, és a két politikai szféra egyre inkább elszigetelődött egymástól. Németországban a Vasfüggöny választotta el a szovjet zónát, a későbbi NDK-t a nyugati zónától, a későbbi NSZK-tól. Az 1950-es évektől kezdve az úgynevezett "Keleti Blokk" külső határait egyre inkább szögesdróttal és aknamezőkkel erősítették meg, hogy megakadályozzák a lakosság elmenekülését az egyre diktatórikusabbá váló rendszerek elől. Burgenlandban a Vasfüggöny az ötvenes évek végétől számítva több mint 30 éven keresztül szakította szét a határ két oldalán fekvő falvak évszázados kapcsolatait.

Zoom-Link: <https://zoom.us/j/97613498252?pwd=dnZFbnpWMo1DRXJUZG4yR1c2ao8odz09>